

Matei 2

Traducere de Mircea ROMAN (© Toate drepturile rezervate)

1 După ce Yeșua S-a născut în Bet-Lechem-ul¹ din Yehudah (Mic. 5:2), în zilele regelui Herod², iată, niște magi³ din Răsărit (Gen. 10:30; 25:6; I Re. 4:20) au venit la Yerușalayim,

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα

2 întrebând:

“Unde este Împăratul de curând născut al iudeilor? Fiindcă I-am văzut steaua⁴ în răsărit (Num. 24:17; Is. 60:3) și am venit să ne închinăm⁵ Lui⁶.”

λέγοντες·

ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστὲρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ.

3 Auzind regele Herod⁷ aceste lucruri, s-a tulburat tare⁸; și tot Yerușalayim-ul s-a tulburat împreună cu el.

¹ Bet-Lechem (ebr.): “Casa pâinii”. Era de așteptat ca YHWH-Yireh să nască Pâinea vieții (Io. 6:33,35) în “Casa Pâinii”. Pe de altă parte, Bet-Lechem era satul în care Boaz se căsătorise cu Ruth, devenind bunicii regelui David (I Sam. 16:1; 17:12). Aluzia înruderii și a regalității lui Yeșua este evidentă și, în plus, împlinește Scriptura din Micayahu 5:2 (vezi mai jos).

² Probabil în anul 5 î.e.n.

³ Magii: e posibil ca acești înțelepți să fi fost membri ai unei categorii de învățați cu funcții religioase din triburile mezilor care, împreună cu perșii, înainte cu patru-cinci secole, fuseseră „super-puterea” lumii, în teritoriul numit astăzi Iran. Termenul *magos* e de sorginte iraniană, semnificând, la fel ca *rabbi*, „marele meu (învățător)”. Ei cunoșteau astrologie, medicină, științele naturii. Semnificația acestei narațiuni este dublă: atât aceea că Yeșua merită închinare din partea întregii omeniri, dar și faptul că Dumnezeuirea continuă să Se comunice *goyim*-ilor, în mod natural și supranatural, „în multe rânduri și în multe chipuri”.

⁴ Steaua (*aster*; *kokhav*): s-au făcut multe speculații cu privire la această stea. Prin anul 11 î.e.n., cometa Halley a fost foarte vizibilă pe cer. Prin anul 7 au avut loc de trei ori conjuncții absolut strălucitoare ale planetei Saturn („steaua iudeilor”) și Jupiter („steaua domnitorului lumii”) în constelația Pisces, eveniment întâmplat o dată la 800 de ani! Aceste conjuncții au revelat între planete o stea formidabilă, evanescentă. Între anii 5 și 2 î.e.n., a avut loc un fenomen astronomic neobișnuit: în acei ani, în prima zi a lunii egiptene Mesori, Sirius, Steaua Câinelui, se ivea la răsăritul soarelui și strălucea cu o strălucire extraordinară. Mesori înseamnă “nașterea unui prinț”, iar pentru astrologii antici, o asemenea stea semnifica, incontestabil, nașterea unui mare rege. Evident, ar fi putut fi chiar slava *kavod* a lui YHWH-Șamah, DOMNUL omniprezent.

⁵ *Proskuneo*: a se închina unui zeu. (Vezi semnificația termenului „proschineză”.)

⁶ În capitolul întâi se afirmă regalitatea lui Yeșua, iar în capitolul doi aceasta se demonstrează prin închinarea magilor. Această închinare fusese prevestită voalat în Numeri 24:17, Psalmul 72:10,11, Isaia 60:1-3,6.

⁷ Herod, denumit cel Mare, fiul unui edomit, convertit cu forța la iudaism, și al unei nabateence. A fost guvernator al regiunii Yehudah/Iudeea între anii 47-40 î.e.n. și rege între 40-4 î.e.n. Un politician strălucit, un edil deosebit, constructor al superbului Templu din Yerușalayim, dublat de un paranoic sângeros, care ucisese mulți oameni, inclusiv mulți rabini! Dacă spiritualizăm conform hermeneuticii evreiești *Pardes*, prin Herod, Esau/Edom îl persecuta pe Yaakov/Yisrael. Cu toate acestea, prin distrugerea familiei sale s-au împlinit profeții străvechi, vezi îndeosebi cartea profetului Obadia.

⁸ Se cunoștea bine Num. 24:17, relația dintre Steaua răsărind din Yaakov și sceptrul de domnie, regalitatea cuiva care se ridică din Yisrael. Pe fondul așteptării mesianice intense și generalizate, precum și a paranoiei sale, este explicabil că Herod a fost tulburat tare, chiar zguduit.

ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ,

4 A adunat împreună pe toți preoții cei mai de seamă⁹ (II Cron. 36:14) și pe cărturarii¹⁰ (II Cron. 34:13) poporului, și a căutat să afle de la ei unde Se naște Mesia.

καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ χριστὸς γεινᾶται.

5 Ei¹¹ i-au răspuns:

“În Bet-Lechem-ul din Yehudah, căci iată ce a fost scris prin profetul:

οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου·

6 **‘Și tu, Bet-Lechem, ținut al lui Yehudah, nu ești nicidecum¹² cea mai neînsemnată dintre căpeteniile lui Yehudah; căci din tine va ieși o Căpetenie,**

care va păstori (Gen. 49:10) poporul Meu, Yisrael.’”¹³ (Mic. 5:2.)

καὶ σὺ Βηθλέεμ, γῆ Ἰούδα,

οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα·

ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

7 Atunci Herod a chemat pe magi în secret și a aflat întocmai de la ei timpul în care se arătase steaua (Num. 24:17).

Τότε Ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος,

8 Apoi i-a trimis la Bet-Lechem și le-a zis:

“Ducându-vă, cercetați cu atenție despre Prunc! Și, când Îl veți găsi, anunțați-mă¹⁴, ca să vin și eu să mă închin Lui.”

καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλέεμ εἶπεν·

πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὶ δὲ εὔρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως καγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ.

9 După ce l-au ascultat pe rege, magii au plecat. Și iată, steaua pe care o văzuseră în răsărit, mergea înaintea lor, până ce a venit și s-a oprit deasupra locului unde era Pruncul.

οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον.

⁹ 'Archiereus (gr.), *cohen gadol* (ebr): mare preot.

¹⁰ *Grammateus* (gr.), *sofer* (ebr.): cărturar, scrib. Aceștia se ocupau de copierea Scripturilor, devenind, în timp, experți în *Tenakh* și învățători laici. Împreună cu preoții, cărturarii constituiau *Sanhedrin*-ul, adică Senatul iudeu și Tribunalul suprem, interfață între popor, rege și Imperiul roman. În componența Sanhedrinului intrau 70-71 de bărbați, cu tot cu *Nasi* (președinte) și *Av Bet-Din* (vice-președinte) care se ocupau de chestiunile civile și religioase ale iudeilor.

¹¹ Se prea poate ca răspunsul să fi fost dat chiar de marele Hilel, căci el devenise *Nasi* al Sanhedrinului în anul 30 î.e.n. și se spune că a deținut funcția aceasta timp de 40 de ani. Edersheim, A., *The Life and Times of Jesus the Messiah*, Hendrickson Publishers, USA, 2004, p. 91. Edersheim, A., *op. cit.*, p. 91.

¹² Textul scris cu caractere italice este inserat de rabinii din perioada anterioară nașterii lui Yeșua, care, în comentariile halahice, ajunseseră la concluzia că dacă Mesia provine din Bet-Lechem, atunci localitatea nu este deloc insignifiantă.

¹³ Profeția rostită de Micayahu prin anii 710 î.e.n. se împlinise *ad-litteram*. „Nici regele Herod, nici Sanhedrinul evreiesc nu s-au îndoit nicio clipă că referința din Mic. 5:2 și referința *ultimă* din II Sam. 5:2 erau făcute vizavi de o *persoană* (nu o națiune), anume, Mesia.” Hendriksen, Wm., *op. cit.*, p. 167.

¹⁴ *Apaggello*: a anunța, a raporta; a proclama public.

10 Văzând *ei* steaua, s-au bucurat nespuse de tare.

ιδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.

11 Și intrând în casă, au văzut Pruncul cu Miryam, mama Sa, s-au aruncat cu fața la pământ și I s-au închinat; apoi și-au deschis vistieriile și I-au adus daruri (Ps. 72:10): aur, tămâie și smirnă¹⁵ (Is. 60:6).

καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν.

12 Și, fiind înștiințați¹⁶ *de Elohim* în vis (Iov 33:15,16) să nu mai treacă pe la Herod, s-au întors în țara lor pe un alt drum (Mat. 1:20).

καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδη, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

13 După ce s-au retras *magii*, iată, un înger al lui YHWH se arată în vis lui Yosef și-i zice:

“Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Sa, fugi în Egipt și rămâi acolo până îți voi spune; căci Herod are să caute Pruncul, pentru a-L omorî¹⁷.”

Ἄναχωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων·

ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό.

14 *Yosef* s-a sculat noaptea, a luat Pruncul și pe mama Sa, și a plecat în Egipt.

ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον,

15 A rămas acolo până la moartea lui Herod, ca să se împlinescă prevestirea lui YHWH *făcută* prin profetul care spune:

“Am chemat pe Fiul Meu din Egipt.”¹⁸ (Os. 11:1.)

καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθεῖν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος·

ἔξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

16 Atunci Herod, văzând că fusese păcălit de magi, s-a mâniat foarte tare, și a trimis să omoare pe toți băieții de la doi ani în jos, care erau în Bet-Lechem și în toate împrejurimile sale¹⁹, potrivit cu timpul pe care îl aflase întocmai de la magi.

¹⁵ Învățatul creștin Origen a fost primul care a comentat simbolistica darurilor aduse de magi. Aurul simboliza regalitatea, tămâia simboliza preoția, iar smirna, mortalitatea.

¹⁶ *Chrematizo*: a prevesti, a da o revelație; a avertiza; a instrui, a da directive; a se numi.

¹⁷ *Apollumi*: a nimici, a distruge; a da pierzării. În Genesa 3:15 fusese prevestit un război nimicitor. Apoi prin Qain, spița celor răi a încercat să nimicească spița celor drepti (Gen. 4). Faraon a încercat să-l nimicească pe Moșe (Ex. 1:15-2-10). Încercarea lui Herod de a-L nimici pe Yeșua este analogă încercărilor demonice anterioare de a nimici pe cei drepti. Una din formele conflictului s-a perpetuat și în Evul Mediu, și până astăzi: nabateenii moderni, arabii și ismaeliții îi persecută pe evrei și pe mesianici, Ps. 83:1-8.

¹⁸ Matei spune că această profeție are o împlinire cel puțin dublă: YHWH își cheamă poporul-fiu din Egipt, dar și fiul literal, născut prin predicție (Ps. 2:7) și miracol. El acționează în acord cu hermeneutica evreiască *Pardes*, revalorizând o profeție predictivă. În definitiv, învățații spuneau: „Toți profeții au profețit numai despre zilele lui Mesia” (*Talmud*, în „Sanhedrin” 99a) și „Lumea a fost creată numai pentru Mesia” (*Talmud*, în „Sanhedrin” 98b). „Istoria egipteană a Israelului era recapitulată în Cristos.” (Hendriksen, Wm., *op. cit.*, p. 192).

¹⁹ Învățatul evreu mesianic A. Edersheim îi denumește pe pruncii uciși “proto-martiri ai lui Cristos”, și îl citează pe Prudentius, care îi denumește „floarea martirajului” (*flores martyrum*). Edersheim, A., *op. cit.*, p. 149.

Tότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνείλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλέεμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὄροις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων.

17 Atunci s-a împlinit prevestirea *făcută* prin profetul Yirmiyahu, care spune:

τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος·

18 **“Un țipăt s-a auzit în Ramah”²⁰,**

jale și tânguire multă:

Rachel își jelea copiii,

și nu voia să fie consolată²¹,

pentru că nu mai erau.”²² (Ier. 31:15.)

φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη,
κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμὸς *πολύς*
Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς,
καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι,
ὅτι οὐκ εἰσίν.

19 După ce a murit Herod, iată, un înger al lui YHWH se arată în vis lui Yosef, în Egipt,

Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ’ ὄναρ τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ

20 și-i zice:

“Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Sa, și du-te în Ereț Yisrael²³, căci au murit cei ce căutau să ia viața Pruncului.”

λέγων·

ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου.

21 Yosef s-a sculat, a luat Pruncul și pe mama Sa, și a venit în Ereț Yisrael.

ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ.

22 Dar auzind că în Yehudah domnește Archelaus²⁴, în locul tatălui său

Herod, s-a temut să se ducă acolo; și, fiind înștiințat *de Elohim* în vis (Mat. 1:20; 2:12,13,19), s-a retras în părțile Galil-ului.

Ακούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρώδου ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ’ ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας,

²⁰ Ramah, o localitate de graniță între Regatul de Nord al Yisraelului și cel sudic al Yehudei. Rachel, pe de altă parte, mama „nordicului” Yosef și a „sudicului” Beniamin, sugerează rădăcina comună a celor două regate, deci ea fiind “mama” întregului Yisrael. (Fărăgău, B., *Evanghelia după Matei*, Cluj-Napoca, 2001, p. 86.)

²¹ *Parakaleo*: a mângâia, consola, cu privire la trecut; a încuraja, a îmbărbăta; a exorta, cu privire la viitor; a chema în ajutor; a cere cu insistență.

²² Vezi cap. 31 din profetul Yirmiyahu, un capitol al consolării, totuși, unde profetul o prezintă figurativ pe Rachel ca jelindu-și copiii, o parte din ei fiind omorâți, o altă parte fiind duși în exil: Yisrael, Regatul din Nord, în Asiria (II Re. 17:5,6), iar Yehudah, Regatul din Sud, în Neo-Babilonia (II Cr. 36:17 și 20). YHWH îi repatriază pentru a le oferi un Legământ Înnoit. La fel, aici Edom măcelărește copiii, dar nu-L poate împiedica pe YHWH să aducă pe scenă pe Cel prin care se face oferta Legământului Înnoit.

²³ *Ereț Yisrael* (ebr.): țara lui Yisrael.

²⁴ Archelaus (“Șeful oamenilor”): unul dintre fiii lui Herod, un conducător sângheros, care a guvernat în Yehudah/Iudeea, Samaria și Edom/Idumeea ca etnarh, între anul 4 î.e.n. și 6 e.n.

23 A venit acolo și a locuit într-o cetate numită Națaret²⁵, ca să se împlinească prevestirea *făcută* prin profeți: că El va fi numit Națarinean²⁶.

καὶ ἔλθὼν κατώκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως πληρωθῆ τὸ ῥηθεῖν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

²⁵ Națareth, o cetate situată la “răscrucea unor importante drumuri comerciale” (Fărăgău., B., *op. cit.*, p. 93, nota 83). Din cauza multor *goyim*-i, preluase și o viziune mai cosmopolită asupra vieții, iar iudeii disprețuiau această localitate. Yeșua provine dintr-o familie umilă și dintr-o cetate disprețuită (Ps. 22:6-8,13; 69:8,20,21; Is. 11:1; 49:7; 53:2,3,8; Dan. 9:26). Disprețuiții acestei lumi se pot identifica cu El.

²⁶ Din nou, limba greacă a *Noului Testament* falimentează în a reda jocul de cuvinte din ebraică: termenul ebraic *nețer*, de unde provine, probabil națarinean, se traduce “vlăstar”. Se referă la butucul rămas inutil al unui copac tăiat, din care crește o mlădiță, un vlăstar, *nețer*. E posibil să fie o aluzie la Is. 4:2,3; 11:1, precum și la *țemach*, care semnifică același lucru, din Ier. 23:5; 33:14,15; Zah. 3:8; 6:12. Vezi, în special, *Targum*-ul pe Yirmiyahu 23:5, *Talmud Bava Bathra* 75 b, *Midraș*-ul pe Psalmul 21:1, 72:17, Prov. 19:21 și Plân. 1:16. Rabinii spuneau că, printre alte nume, pe Mesia Îl cheamă și Nețer, Țemach și Menachem, mângâietorul. Potrivit *gematriei*, matematica simbolică și mistică a evreilor, fiecare dintre aceste nume are valoarea numerică 138. În altă ordine de idei, crescând în Națaret, El poate fi, și chiar este denumit, Yeșua Noțri.